

DOI [https://doi.org/10.32405/2308-8885-2026-1\(119\)-59-63](https://doi.org/10.32405/2308-8885-2026-1(119)-59-63)
УДК 37.015.31:7:37.091.3(477+437.3)

Надія Валентинівна Новикова,

кандидат педагогічних наук, Заслужений учитель України, координатор проєкту «Митці після школи», м. Буча, Київська область, Україна, novikovanadya@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-8088-4552>

МІЖНАРОДНИЙ МИСТЕЦЬКО-ОСВІТНІЙ ПРОЄКТ «МИТЦІ ПІСЛЯ ШКОЛИ»: ДОСВІД РЕАЛІЗАЦІЇ

У статті висвітлено досвід реалізації чесько-українського мистецько-освітнього проєкту «Митці після школи» (2023–2025). Розкрито його методологічні засади та етапи впровадження у закладах освіти України. Описано етапи реалізації проєкту в школах різних регіонів України (2024) та в закладах освіти Бучанської міської територіальної громади (2025). Проаналізовано специфіку взаємодії вчителя і митця з учнями в мистецькому шкільному проєкті – від формування ідеї до її практичного втілення. Визначено освітній і ціннісний потенціали проєкту, а також основні організаційні та педагогічні виклики.

Ключові слова: мистецько-освітній проєкт; міжнародна освітня співпраця; мистецтво в школі; художньо-педагогічна взаємодія; співпраця вчителя і митця.

Вступ. Одними із серйозних довготривалих наслідків війни для освіти, за результатами досліджень «Освіта і конфлікт» (GTZ) та інших міжнародних аналітичних матеріалів, є порушення здатності та мотивації до навчання, погіршення психічного здоров'я учнів і зниження ефективності освітнього процесу [3, с. 13–15]. Реалії української освіти останніх років підтверджують ці тенденції: зниження навчальної мотивації та нестабільний психоемоційний стан школярів і вчителів стали одним із ключових викликів освітнього процесу в умовах війни, що засвідчують результати моніторингу Державної служби якості освіти України [1].

Мистецька діяльність є одним із ефективних способів стабілізації емоційного стану учнів і педагогів. Завдяки регулятивним, релаксаційно-терапевтичним і катарсисним властивостям ми-

стецтво широко застосовують у роботі з дорослими і дітьми з метою трансформації психотравмуючих ситуацій, зняття нервово-психічного напруження та регуляції психосоматичних станів [4; 12].

В українській освітній практиці накопичується позитивний досвід використання мистецтва як інструмента психоемоційної підтримки. Успішний досвід впровадження у 2023–2025 роках моделі гуманітарної артпедагогіки у Школі гуманітарної праці (м. Херсон) демонструє, що мистецьке самовираження через проєктну діяльність сприяє відновленню емоційного балансу та когнітивного фокусування школярів в умовах воєнного стану [4]. Аналогічно: впровадження вибіркового курсу «Мистецтво як простір розвитку ментального здоров'я студентської молоді» в Харківському педагогічному університеті імені Григорія Сковороди засвідчило

зміцнення всіх компонентів життєстійкості (залученість, контроль, прийняття ризику) та опанування навички трансформації травматичного досвіду війни у творчий ресурс для збереження ментального здоров'я [8].

Отже, використання потенціалу мистецтва в освітньому процесі, застосування арттерапевтичних практик на уроках та в позакласній роботі є важливою умовою підвищення психологічного комфорту, розвитку креативності та соціальних навичок учнів. Цьому сприятиме також і співпраця закладів освіти із музейними та культурними установами, творчими колективами й митцями різного спрямування.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблема використання мистецтва як засобу розвитку особистості та психоемоційної підтримки здобувачів освіти активно досліджується в сучасній педагогічній та психологічній науці. Зокрема, у працях українських дослідників розглядаються можливості арттерапії як методу психокорекції та розвитку особистості [12], а також потенціал мистецької діяльності для підтримки психічного здоров'я в умовах кризових соціальних ситуацій [6].

Залучення до роботи над мистецькими проєктами у школі сучасних професійних митців є поширеною практикою в Європі. Досвід роботи над творчими проєктами учнів французьких сільськогосподарських ліцеїв і сучасних художників розкрито в інтерв'ю із художником Сімоном Ріпол-Ур'є [7], зокрема йдеться про програму артрезиденцій для художників, яка існує у Франції вже понад 20 років. Художник працює із підлітками віддалених сільських регіонів, із дітьми з особливими освітніми потребами і через довіру, залученість і захоплення творчим процесом дає їм можливість повною мірою доторкнутись до мистецтва і створити власні мистецькі події. Для українських шкіл така практика ще нова, і вони можуть долучитись до неї через міжнародну освітню співпрацю.

У вищезазначеній статті висвітлені й деталі проєкту «Башта, городи та музика села», зреалізованому Сімоном Ріпол-Ур'є разом із українськими школярами за підтримки House of Europe

– створеної у 2019 році та фінансованої Європейським Союзом програми для підтримки професійного та творчого обміну між українцями та їхніми колегами в країнах ЄС та Великій Британії. На платформі House of Europe підтримується понад 15 програм, у тому числі й гранти на персональні проекти, курси і стажування для освітан [8]. Паралельно із цим до мистецько-освітніх проектів на грантовій основі українські учителі можуть долучитись завдяки ініціативам міжнародних культурних центрів в Україні.

Мета статті полягає у висвітленні досвіду реалізації чесько-українського мистецько-освітнього проекту «Митці після школи», розкритті етапності роботи й особливостей його впровадження протягом 2023–2025 років.

Основний матеріал статті. Чеський освітній проект «Umělci po škole» / «Митці після школи» є частиною освітньої платформи «Máš umělecké střevo?» / «Чи є у вас мистецьке чуття?» і спрямований на розвиток творчості в навчанні учнів у початковій школі (діти 6–15 років у Чеській Республіці) [11]. Був створений у Чеській Республіці в 2018 році й уперше реалізований у країні через рік. Метою проекту, на думку однієї з його авторів та керівниці магістра Романи Бартунькової, є впровадження живого мистецтва в школі. Це відбувається через співпрацю із творчими вчителями та залучення до викладання молодих професійних митців. Проект працює з актуальними темами, які через відкрите обговорення та мистецьку діяльність розвивають у всіх дітей і дорослих учасників здатність думати про те, що їх зараз цікавить, про місце, де вони живуть, і слідувати своїм намірам, ідеям та уяві [12].

Цільовою групою проекту є не лише діти. У Чеській Республіці проект створений головним чином для підтримки та натхнення вчителів. Вчитель – це той, хто залишається в школі та продовжує формувати молоде покоління. Саме тому вчителям також приділяється увага на семінарах, які передують фактичній роботі в школах. Тут вони обговорюють, як мотивувати учнів, як налагодити гарну співпрацю зі світом живого мистецтва та які виклики стоять перед освітою у XXI столітті.

Методологія проекту будується на принципах взаємоповаги, співпраці, відповідальності та руху до спільної мети. До проекту залучені державні та декілька приватних початкових шкіл. Діти працюють у творчих групах, мистецькі техніки та підходи нічим не обмежені, як і кінцева форма роботи. Ідея полягає в тому, щоб створити стимулююче, творче та дружнє середовище, в якому діти не відрізнятимуть навчання від веселої гри [12]. Співпраця координаторів проекту з митцями, вчителями та дітьми відбувається через семінари в школі, галереях чи студіях. У проекті беруть участь переважно молоді випускники художніх факультетів або фахівці віком 25–35 років. Окрім чеських художників, до проекту залучені кілька осіб із Словаччини, України та В'єтнаму, які навчалися у Чеській Республіці. Учні консультуються з вчителями і митцями щодо прогресу своєї художньої роботи та протягом наступних місяців доводять свою проектну роботу до завершення. Освітні семінари та підтримка у формі консультацій надаються вчителям безкоштовно. Кінцевим результатом проекту «Митці після школи» щороку є спільна виставка завершених колективних проектних робіт або відеозаписів процесу спільної роботи [12].

Проект «Митці після школи» в Чехії має наступний графік:

Осінь. Звернення до шкіл та митців для співпраці. Перші семінари та онлайн-зустрічі з вчителями та митцями. Спільне визначення теми року.

Січень – лютий. Майстер-класи з вчителями та залучення митців до шкільних робочих груп. Перші візити митців до шкіл.

Березень – травень. Спільна робота над шкільними мистецькими проектами (діти – вчителі – художники – координатори проекту).

Травень – червень. Проведення спільних виставок (регіони / Прага) [9].

Наразі проект «Митці після школи» співпрацює зі школами більшості міських районів Праги, Центральної Чехії, а також у Пльзні, Усті-над-Лабем та муніципалітетах Південної Моравії. Загалом з моменту початку проекту в ньому взяли участь майже 70 шкіл, в тому числі 15 українських шкіл (з 2023 року).

«Митці після школи. Україна – 2023/2024». Запуск проекту в Україні був ініційований чеською стороною. До складу робочої групи входили керівник платформи «Máš umělecké střevo?» / «Чи маєте ви мистецьке чуття?» Ондржей Горак, керівник проекту «Митці після школи» Романа Бартунькова, представники Чеських центрів у Празі, директорка Чеського центру Київ Тереза Соушкова. Проект має на меті підтримку українського суспільства в умовах воєнної ситуації в країні й базується на участі сучасних молодих українських художників, учителів та учнівських груп в Україні. На думку чеської сторони, «у першу чергу проект спрямований на дітей, які опинилися у складній соціальній ситуації на тлі війни (ВПО, діти з деокупованих територій). Через творчість і нові імпульси зі світу мистецтва вони можуть разом вирушити в подорож до власної уяви, до місць, які є безпечними і сповненими надії [12]».

Розпочався проект з пошуку вмотивованих учителів у жовтні 2023 року. Основними вимогами до кандидатів був досвід викладання мистецьких дисциплін у закладі загальної середньої освіти, наявність авторських методичних розробок для уроків мистецтва і позаурочної діяльності, особиста зацікавленість участю, відповідальність за результат і співзвучність цінностям проекту. Для участі у відборі, організованому координаторами проекту із Чеської Республіки разом із Чеським центром у м. Києві вчителю потрібно було заповнити гугл-форму, до якої прикріпити резюме і мотиваційний лист. У листопаді 2023 року 9 вчителів мистецьких дисциплін і початкових класів із міст і селищ: Буча, Гребінки, Житомир, Жовті Води, Лисичанськ, Львів, Рубіжне, Фастів, Харків, – стали учасниками 4-денного безкоштовного стажування в м. Прага (Чеська Республіка) і глибше познайомились з метою проекту і досвідом його реалізації в Чехії. Шляхом брейнштормінгу, обговорення, коучингових інструментів було згенеровано тему проекту 2024 року в Україні: «Зроби крок! Відкрійся фантазії!».

Протягом грудня 2023 – січня 2024 року тривав відбір 9 тандемних україн-

ських молодих художників для роботи з вчителями і класами. Цей відбір художників здійснювала чеська сторона. До участі в проєкті запрошувались молоді митці – студенти та випускники університетських мистецьких курсів у галузі візуального мистецтва: мистецтво, дизайн, художнє ремесло, графічний дизайн, а також сценографія, театральне мистецтво тощо. Метою надання такого партнера-художника, на думку організаторів, є зміцнення співпраці між мистецьким сектором і школами, щоб разом вони могли дослідити значення і можливості зв'язку навчання з сучасним мистецтвом і пробудити в дітей інтерес до нових форм мистецтва [12].

У лютому 2024 року був проведений вебінар з координаторами проєкту, учасниками-вчителями та тандемними художниками, на якому відбулось знайомство всіх учасників і планування роботи над проєктом. Також у лютому були організовані й перші зустрічі художниць із проєктними класами і вчителями на базі закладів освіти. До роботи над проєктом було залучено 9 закладів загальної середньої освіти, 11 вчителів (2 тандеми були у складі: 2 вчителі + 1 художник) і 137 учнів. Протягом березня – травня 2024 р. тривала робота над проєктами, на червень 2024 р. була запланована спільна виставка проєктів у Львові.

Бюджет проєкту. За умовами проєкту участь у ньому для вчителів і учнів є безкоштовною, тандемні художники отримують гонорар від організаторів проєкту, проїзд і організацію виставки також оплачує чеська сторона, витратні матеріали частково компенсуються організаторами, частково – учасниками проєкту в Україні (фонди шкіл, спонсорська допомога).

Часові рамки проєкту. Відповідно до умов проєкту зустрічі художників у школах тривають у межах 10 годин і це повністю залежить від можливостей школи та художника. Наприклад, проєкт може бути реалізований протягом 5 зустрічей по 2 години або іншими часовими блоками (2+4+4+4 години, 1+3+3+3 тощо). На ці зустрічі відводились години уроків учителя, за потреби відбувались зміни в розкладі. Також рекомендувалось, щоб між зустрічами художника з учнями не було великих проміжків часу.

В ідеалі проєкт має реалізовуватися протягом двох місяців поспіль.

Фінальна виставка відбулась 28 червня 2024 р. у Львівському палаці мистецтв. На ній були представлені наступні колективні творчі проєкти:

1. Проєкт: «Дискоотека: Наші кращі дні без школи» (перформанс, аудіоінсталяція, об'єкти), м. Буча, Бучанський ліцей № 4 Бучанської міської ради, художниця Дар'я Молокоєдова, вчитель Надія Новикова, учні 8 класу, волонтери з 6 і 7 класів.

2. Проєкт «Іду додому» (вишитий текстиль, колаж, журнали), с. Гребінки, ОЗО «Гребінківський ліцей», художниця Янар Каміл, вчитель Анастасія Лужецька, учні 7–11 класів.

3. Проєкт «Є ідея! Як створюються казки та звіди походять фантастичні створіння» (інсталяція, малюнок, відео), м. Житомир, Вересівський ліцей Житомирської міської ради, художниця Юлія Макогон, вчитель Світлана Головенко, учні 4 класу.

4. Проєкт без назви (серія мистецьких плакатів), м. Жовті Води, Комунальний заклад загальної середньої освіти ліцей № 3 Жовтоводської міської ради, художниця Міла Костяна, вчителі Ольга Литвинова, Тетяна Костенко, учні 9 класу.

5. Проєкт: «Зроби крок, відкрийся фантазії!» (книга), м. Лисичанськ, Лисичанська гімназія № 24 Сіверсько-донецького району Луганської області (онлайн), художниця Маріам Губенко, вчитель Олена Заець, учні 6–7 класів.

6. Проєкт: «Перед руїнами» (ленд-арт, відео), м. Львів, ліцей № 51 імені Івана Франка Львівської міської ради, художниця Ірина Лоскот, вчитель Ірина Павич, учні 6 класу.

7. Проєкт «Місце нашої зустрічі» (кераміка), м. Рубіжне, гімназія № 3 міста Рубіжного Луганської області (релокація у м. Дніпрі), художниця Ніна Лагута, вчитель Оксана Бірюкова, діти віком 4–5 років.

8. Проєкт «Межі традиції» (текстильні предмети), м. Фастів, Фастівська школа народної майстерності, художниця Ксенія Білик, вчителі Валерія Власова, Наталія Кучерява, учні 5–7 класів.

9. Проєкт «Чарівна квітка. Казка про шлях героя котика Самурая» (анімація, відео), м. Харків, Харківський приват-

ний ліцей «Очаг», художниця Євсевія Зякіна, вчитель Тетяна Кравець, учні 7 класу.

У жовтні 2024 року ці творчі проєкти були представлені на виставці у Національній галереї Праги. У виступі на колоквіумі з реалізації проєкту в 2024 році його учасниця Новикова Надія представила етапи роботи над проєктом у Бучанському ліцеї № 4, окреслила цінність проєкту і виклики, з якими стикались учасники у процесі роботи.

«Митці після школи. Україна – 2025».

Проєкт «Митці після школи. Україна» вдруге був реалізований протягом березня – травня 2025 року. Базою для реалізації проєкту стали 5 закладів загальної середньої освіти Бучанської міської територіальної громади. З метою налагодження чесько-українських партнерських відносин був укладений Меморандум про партнерство і співробітництво між відділом освіти, відділом культури, національностей та релігій Бучанської міської ради і міжнародною платформою «Máš umělecké střevo?» (MUS). Проєкт відбувався за сприяння Чеського центру Київ, його підтримали дрібні жертводавці чеської громадськості. Педагогічним гарантом та координатором проєкту від України виступила методист центру роботи з обдарованими дітьми відділу освіти Бучанської міської ради Надія Новикова. Координація здійснювалась на цей раз у дистанційно-очному форматі.

Протягом лютого 2025 року відбувся відбір вчителів та митців для участі у проєкті, знайомство адміністрацій шкіл та вчителів із філософією та методологією проєкту в результаті очних зустрічей із його координаторкою Надією Новиковою. До участі у проєкті були залучені 5 художниць, 5 учителів і 94 учні Бучанського ліцею № 3, Бучанського ліцею № 4, Лубянської гімназії № 7, Бучанського ліцею № 9, Ворзельського ліцею № 10 Бучанської міської ради.

У березні 2025 року був проведений вебінар із чеською координаторкою проєкту Романюю Бартуньковою, учасниками-вчителями та тандемними художниками. У результаті брейншормінгу та дискусії було обрано тему проєкту 2025 року «Довіра до себе і до тебе». Також у березні – на початку квітня

були організовані перші зустрічі художниць із проектними класами і вчителями на базі закладів освіти. Протягом квітня – травня 2025 року тривала робота над проектами. Спільна виставка була запланована на травень 2025 р.

Фінальна виставка творчих проєктів відбулась 22 травня 2025 року у Ворзельському музеї історії і культури «Уваровський дім». На ній були представлені наступні колективні творчі проєкти:

1. Проєкт «Довіра» (відео, фотографія, живопис, щоденник). Бучанський ліцей № 3, художниця Макогон Юлія, учитель географії Юлія Смаляна, учні 10 класу.

2. Проєкт «Я довіряю тобі секрет» (інсталяція – скульптура). Бучанський ліцей № 4, художниця Ніна Лагута, учитель української мови та літератури Рудницька Олена, учні 6 класу.

3. Проєкт «Неїстівна їжа» (інсталяція – скульптура, живопис), Лубянська гімназія № 7, художниця Ірина Лоскот, учитель технологій Катерина Єрмаченкова, учні 5 класу.

4. Проєкт «Повітря, що мовчить» (інсталяція, відео+візуальний матеріал), Бучанський ліцей № 9, художниця Дар'я Молокоєдова, учитель української мови та літератури Тетяна Русанова, учні 6 класу.

5. Проєкт «Нитки» (колаж, інсталяція), Ворзельський ліцей № 10, художниця Міла Костяна, учитель технологій Алла Давидчук, учні 6 класу.

Проєкт «Митці після школи. Україна – 2026».

Реалізація проєкту продовжилась і в 2026 році на базі 7 закладів загальної середньої освіти населених пунктів Бучанської міської територіальної громади – Бучі, Лубянки, Ворзеля, Здвижівки, Гаврилівки, Синяка. До участі у проєкті долучились 7 художниць, 7 учителів (5 учителів мистецьких дисциплін, 1 учитель математики, 1 учитель початкових класів), 140 учнів 4–8 класів. Темою проєкту «Митці після школи» 2026 року стала тема «Свобода мріяти».

Розглянемо *цінність проєкту* для його учасників – вчителя, учнів, митця та закладу освіти.

Для вчителя цінність полягала в посиленні мотивації до вивчення ми-

стецтва, зокрема сучасного, як можливість вийти за рамки програми, отримання практичного досвіду проєктної роботи, оволодіння новими техніками роботи з матеріалом. Як зазначали вчителі, участь у проєкті стала можливістю краще пізнати себе і своїх учнів, які відкрились із невідомих раніше сторін, по-новому проявили себе. За словами педагога Тетяни Русанової, це «гарна подія, яка зблизила нас із дітьми і їхніми батьками, а труднощі, з якими стикалися, ми сприймали як гру, як спробу дізнатись та спробувати щось нове» (із анкетування вчителів).

Учні набули досвіду практичної реалізації задуманого, робота над проєктом сприяла розвитку уяви, творчого мислення, дозволила набути досвід групової роботи (комунікація, розподіл обов'язків, відповідальність), отримати можливість самопізнання та самовираження через сучасне мистецтво. Учні зазначали, що насамперед їм було весело в процесі роботи і вони отримали справжнє задоволення, коли побачили на виставці свої роботи, почули відгук про них від відвідувачів виставки. Вони відчули себе «справжніми героями», про яких пишуть у постах, газетах, у яких беруть інтерв'ю.

Для митців цінним стала можливість популяризації власного мистецтва, нагода безпосередньо поспілкуватися із глядачами різного віку і рівня обізнаності, трансляція досвіду самовираження через мистецьку діяльність, збагачення досвіду роботи з групою дітей, знайомство з методами і прийомами педагогіки.

Участь у проєкті сприяла формуванню позитивного іміджу закладу освіти, професійному зростанню вчителя і творчому розвитку учнів. Такі проєкти стали прикладом урізноманітнення формату дозвілля для учнів, а виготовлені артефакти збагатили театральний реквізит закладів.

Викликами під час реалізації проєкту стали наступні фактори: мотивація учнів, творча свобода, робота в команді, зовнішні фактори. Спад мотивації в учнів був пов'язаний із необхідністю працювати на віддалену в часі ціль, недостатньо сформованою внутрішньою мотивацією, зокрема до мистецької діяльності. Також педагоги стикнулись із страхом

в учнів творити не за шаблоном, виходити за рамки звичного, недооцінкою результатів власної творчої діяльності. Під час роботи в команді проявлялись недостатньо сформовані комунікативні компетентності, уміння домовлятися, розподіляти обов'язки, подекуди була відсутня відкрита комунікація вчителя з митцем, через що виникали непорозуміння щодо концепції проєкту. Зовнішніми факторами стали змішане або дистанційне навчання, повітряні тривоги й замінування, відсутність фінансування на місцях, погана якість інтернету.

Висновки. Проєкт став своєрідним містком між мистецькою освітою в закладах загальної середньої освіти та сучасним мистецтвом. Учні й учителі на практиці познайомились із такими мистецькими формами, як відеоінсталяція, перформанс, лендарт, колаж, отримали досвід роботи з глиною, пап'є-маше, дротом, плівкою, монтажною піною, по-новому поглянули на застосування гуашевих, акрилових фарб на різних поверхнях, використання ниток, пластиліну, природніх матеріалів для створення сучасних артоб'єктів, розвинули навички роботи з комп'ютерними програмами для створення анімаційних фільмів.

До участі в мистецьких проєктах були залучені учні й учителі із віддалених населених пунктів, сільських закладів освіти із невеликою кількістю учнів, для яких доступ до спілкування із професійними митцями та їхніми творами до того був певною мірою обмежений. Окрім цього, значну частину учасників (особливо у проєкті 2025 року) склали учні й учителі зі статусом ВПО, із деокупованих територій, що надало їм можливість отримати своєрідну мистецьку терапію. За відгуками, більшість учасників (в тому числі й педагоги) відчули покращення психоемоційного стану. За спостереженнями учителів і класних керівників участь у проєкті сприяла згуртуванню класних колективів, покращенню комунікації між дітьми, розкриттю прихованого творчого потенціалу учасників, надала учням відчуття більшої впевненості у власній мистецькій діяльності, позитивно вплинула на пізнавальну й навчальну мотивацію.

Доцільно зазначити, що даний проєкт сприяв обміну досвідом між

українськими і чеськими педагогами, між педагогами різних дисциплін у межах шкільних педагогічних колективів. Така співпраця дозволила реалізувати проєкти на основі принципів інтеграції та STEAM-освіти і підвищити статус мистецьких дисциплін у закладах загальної середньої освіти.

Отже, досвід реалізації проєкту «Митці після школи» в Україні у партнерстві із чеською освітньою платформою «Máš umělecké střevo?» довів потребу у форматі синергійної тандемної взаємодії митця, учителя та учнів, що перетворює освітній простір на лабораторію живого мистецтва, де через спільну творчість і використання нестандартних матеріалів відбувається не лише розвиток креативних та STEAM-компетентностей, а й ефективна психоемоційна стабілізація та соціальна інтеграція всіх учасників освітнього процесу в умовах війни.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з аналізом довготривалого впливу мистецько-освітніх партнерств між школами і професійними митцями на розвиток творчих компетентностей учнів та професійне зростання педагогів.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Державна служба якості освіти України. Як компенсувати освітні втрати: рекомендації для органів влади, засновників і директорів закладів освіти. 2023. URL: <https://sqe.gov.ua/yak-kompensuvati-osvitni-vtrati-rek/>.
2. Кисельова К. Як у французьких школах дітей навчають через творчі проєкти. *Освітторія*. 2020. URL: <https://osvitoria.media/experience/navishho-frantsuzkym-shkolam-mystetski-proyekty/>.
3. Освіта в реаліях війни: орієнтири міжнародної спільноти : оглядове видання / Олена Локшина, Оксана Глушко, Аліна Джурило, Світлана Кравченко, Оксана Максименко, Ніна Нікольська, Оксана Шпарик ; за заг. ред. Олега Топузова, Олени Локшиної ; Нац. акад. пед. наук, Ін-т педагогіки НАПН України. Київ : Пед. думка, 2022. 66 с. DOI <https://doi.org/10.32405/978-966-644-614-8-2022-55>.
4. Співак Л. Д. Арттерапія як метод психокорекції. *Габітус*. 2023. Вип. 53. С. 142–146. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2023/53-2023/24.pdf>.
5. Простір арттерапії: мистецтво відновлення психічного здоров'я в часи війни: Матеріали XX Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції (31 березня – 2 квітня 2023 р.) / [за наук. ред. О. Л. Вознесенської, Л. О. Подкоритової]. Київ, 2023. 163 с. URL: <https://ispp.org.ua/wp-content/uploads/2023/03/arttherapy-zbrn-23.pdf>.
6. Graham M., Goetz Zwrin S. How Being a Teaching Artist Can Influence K-12 Art Education. *Studies in Art Education*. 2010. DOI: <https://doi.org/10.1080/00393541.2010.11518804>.
7. House of Europe : офіційний сайт. URL: <https://houseofeurope.org.ua>.
8. Kyianovskiy A., Pozniakova T. Fostering student psychological resilience using humanitarian art pedagogy in wartime Ukraine. *Education and Information Technologies*. 2026. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10639-026-11199-1>.
9. Paek K.-M. Artist's creative contributions in the context of interdisciplinary research. *Creativity Studies*. 2019. DOI: <https://doi.org/10.3846/cs.2019.9141>.
10. Rutar S., Štemberger T., Borota B. Teachers' and artists' Collaborative Teaching and Learning. *Center for Educational Policy Studies Journal*. 2025. DOI: <https://doi.org/10.26529/cepsj.2010>.
11. Umělecké střevo: Official website of educational platform. URL: <https://umeleckestrepo.cz>.
12. Zawada E., Binytska K., & Bezemchuk L. (2025). Art as a space for development for mental health and hardiness of students in the context of war in Ukraine. *Pedagogika Społeczna*, 1(95). <https://doi.org/10.35464/1642-672X.PS.2025.1.03>.
13. Nadiia Valentynivna Novikova, PhD in Pedagogy, Honored Teacher of Ukraine, project coordinator "Artists after School" Bucha, Kyiv Region, Ukraine, novikovanadya@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-8088-4552>
14. International Art-Educational Project "Artists after School": Implementation Experience
This article is devoted to the analysis of the implementation experience of the Czech-Ukrainian international art-educational project "Artists after School" during 2023–2025. The aim of the study is to highlight the features of project implementation in Ukrainian general secondary education institutions, to reveal its methodological foundations, and to outline the stages of its execution. The paper substantiates the relevance of integrating art into the educational process as an effective tool for psycho-emotional support of students under martial law conditions. Theoretical approaches to using art as an instrument for personal development and stabilization of students' psycho-emotional state are analyzed.
The structure and content of the project are described, which are based on the tandem interaction of teachers and professional artists, as well as the step-by-step organization of activities – from preparatory seminars and formation of creative groups to the creation of collective art products and their public presentation. The experience of project implementation in various regions of Ukraine (2024) and in educational institutions of the Bucha City Territorial Community (2025–2026) is presented.
Particular attention is given to the analysis of educational outcomes and the project's potential value for all participants (students, teachers, artists, and educational institutions). It is demonstrated that participation in the project promotes the development of creativity, communication, and social skills, the acquisition of teamwork experience, self-expression, and an increase in academic motivation.
The main challenges in project implementation are identified, including insufficient student motivation, difficulties in team collaboration, the need to coordinate pedagogical and artistic approaches, as well as the impact of external factors (wartime conditions, distance learning, and limited resources). The study concludes that art-educational partnership is a highly effective innovative form of organizing the educational process, combining learning, creativity, and psycho-emotional support for all participants.
Keywords: art-educational project; international educational cooperation; art in school; artistic-pedagogical interaction; teacher-artist collaboration.
15. Стаття надійшла до редакції 09.03.2026 р.
Стаття прийнята до публікації після рецензування 19.03.2026 р.
Стаття опублікована 31.03.2026 р.